

УДК 001.89:37.015

Олена Ільченко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0009-0009-6522-4842

Володимир Мокляк

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0000-0001-9922-7667

Леся Петренко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0000-0002-7602-8005

Алла Хоменко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0000-0001-9165-0401

DOI 10.24139/2312-5993/2026.02/266-271

МАГІСТЕРСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК СИНТЕЗ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ: З ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

У статті представлено й узагальнено науково-практичний досвід організації, виконання та захисту магістерських кваліфікаційних робіт здобувачів другого рівня вищої освіти за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Визначено концептуальні засади магістерської роботи як цілісного навчально-наукового дослідження комплексного характеру, що забезпечує органічний синтез фундаментальної теоретичної підготовки та прикладних професійних компетентностей. Проаналізовано ключові етапи та дидактичний алгоритм підготовки кваліфікаційних робіт відповідно до оновлених вимог внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти Університету. Розкрито сутність та інструменти реалізації принципів академічної доброчесності в процесі магістерського пошуку. Обґрунтовано освітній ефект інтеграції ретроспективного та інноваційного досвіду випускових кафедр для формування дослідницької культури майбутніх магістрів наук.

Ключові слова: магістерське дослідження, синтез теорії і практики, кваліфікаційна робота, освітня програма «Освітні, педагогічні науки», Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, академічна доброчесність, дослідницька компетентність.

Постановка проблеми. Модернізація національної системи вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів та динамічних соціокультурних викликів вимагає кардинального переосмислення парадигми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня. Особливої актуальності ця проблема набуває в межах реалізації освітньої програми «Освітні, педагогічні науки», де кваліфікаційне дослідження має виступати не механічною компіляцією наявних теорій, а дієвим інструментом розв'язання прикладних завдань сучасної педагогічної практики. Магістерська кваліфікаційна

робота (далі – МКР) є самостійною, логічно структурованою навчально-науковою працею, яка завершує цикл професійної підготовки та інтегрує здобуті теоретичні знання, уміння й навички для розв’язання конкретних наукових і виробничих завдань. У цьому контексті виникає потреба в системному аналізі й узагальненні досвіду Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка щодо забезпечення синергії теоретико-методологічних підходів та практико-орієнтованих складників під час підготовки магістрантів.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретико-методологічні підґрунтя організації науково-дослідної роботи студентів та інтеграції теорії і практики у вищій школі висвітлено у працях провідних українських учених. Загальні методологічні засади педагогічного знання та формування професійної культури фахівців обґрунтовано в дослідженнях Л. Березівської (Березівська, 2017), Н. Гупана (Гупан, 2016), Н. Дічек (Дічек, 2001), О. Сухомлинської (Сухомлинська, 2003). Питання аксіологізації освітнього простору та людиноцентризму, що мають визначальне значення для визначення змістових орієнтирів магістерських робіт, ґрунтовно розкриті І. Зязюном (Зязюн, 2000) та В. Кременем (Кремень, 2009). Специфіку застосування біографічного та персоналізованого інструментарію в наукових розвідках досліджено Н. Антонец (Антонець, 2011), О. Ільченко (Ільченко, 2021), Л. Петренко (Петренко, 2021). Водночас, попри наявність вагомих напрацювань, потребує додаткового вивчення прикладний аспект організації процесу проектування та виконання МКР як цілісного процесу поєднання методологічних стандартів із практичними вимогами сьогодення.

Методи дослідження – аналіз та синтез змісту освітньої програми «Освітні, педагогічні науки», моделювання етапів дослідницької діяльності здобувачів, узагальнення педагогічного досвіду випускової кафедри.

Виклад основного матеріалу. Організація процесу підготовки магістрів за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» у ПНПУ імені В. Г. Короленка базується на розумінні МКР як комплексного дослідження, що відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та профілю освітньо-професійної програми підготовки. Синтез теорії та практики забезпечується чітким дотриманням алгоритму, визначеного оновленими методичними рекомендаціями Університету, затвердженими вченою радою.

Метою магістерського дослідження в межах зазначеної програми є не лише закріплення теоретичної бази, а й формування здатності самостійно розробляти та впроваджувати інноваційні педагогічні технології, методичні рекомендації та моделі управління в освітній галузі. Реалізація цієї мети передбачає проходження здобувачем кількох взаємопов'язаних організаційних етапів: підготовчого, творчого, прикінцевого та підсумкового.

Важливим чинником забезпечення практичної спрямованості МКР є правильний вибір теми дослідження. Тематика робіт формується професорсько-викладацьким складом кафедри з урахуванням актуальних запитів закладів освіти та перспектив розвитку педагогічної науки. Здобувачам також надається право запропонувати власну ініціативну тему за умови обґрунтування її практичної доцільності. Після закріплення теми наказом ректора вона стає нормативним орієнтиром для побудови індивідуального плану-графіка магістранта.

Методологічна культура дослідження закладається під час підбору джерельної бази та визначення категоріального апарату (об'єкта, предмета, мети, завдань). Оновлені стандарти ПНПУ імені В. Г. Короленка визначають, що список використаних джерел МКР має містити не менше 60 позицій, з яких від 30% до 50% повинні складати видання за останні 5–10 років. Це стимулює здобувачів працювати з найсучаснішим науковим дискурсом, зокрема електронними базами даних та репозитаріями.

Синтез теоретичного аналізу та емпіричного складника чітко простежується в структурі магістерської роботи, яка традиційно налічує 2–3 розділи. У теоретичному розділі здобувач здійснює історико-педагогічний та компаративний огляд проблеми, формулює власну наукову позицію. Практична ж частина присвячується аналізу реального стану досліджуваного явища в освітньому процесі, проведенню дослідно-експериментальної роботи (за потреби), розробленню методичних матеріалів, рекомендацій чи програм, орієнтованих на впровадження у практику Нової української школи або системи вищої освіти.

Особливе місце в системі підготовки магістрів посідає інститут наукового керівництва. Науковий керівник виступає наставником, який надає методичні консультації, контролює перебіг виконання індивідуального завдання, допомагає обрати оптимальні форми апробації (публікація наукових статей, тез доповідей на конференціях).

Слід зауважити, що здобувачі, які претендують на високу оцінку (80–100 балів), зобов'язані здійснити апробацію результатів свого дослідження та мати публікації за темою МКР.

Невід'ємним елементом сучасного магістерського дослідження в університеті є суворе дотримання принципів академічної доброчесності. Відповідно до Закону України «Про освіту» та внутрішніх положень ПНПУ імені В. Г. Короленка, усі кваліфікаційні роботи проходять обов'язкову перевірку на наявність академічного плагіату в базі бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха. Виявлення фактів несанкціонованого копіювання чужого матеріалу без належних покликань або використання компіляцій є підставою для відмови в допуску роботи до захисту. Це вимагає від магістрантів високого рівня мовностилістичної культури, дотримання правил наукового стилю викладу та коректного використання приписної пунктуації при оформленні бібліографічних посилань відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Прикінцевий етап підготовки передбачає проходження процедури попереднього захисту (передзахисту) на засіданні випускової кафедри. Це дозволяє колегіально оцінити ступінь готовності роботи, рівень унікальності тексту, репрезентативність практичних рекомендацій та якість підготовки мультимедійної презентації та доповіді випускника до публічного захисту перед Екзаменаційною комісією.

Висновки. Таким чином, підготовка магістерського дослідження за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» у ПНПУ імені В. Г. Короленка виступає дієвим майданчиком для інтеграції теоретичних надбань педагогічної науки із запитами сучасної освітньої практики. Запровадження оновлених методичних вимог та системного алгоритму виконання кваліфікаційних робіт забезпечує:

- формування високого рівня дослідницької компетентності та академічної культури майбутніх фахівців;
- розвиток навичок критичного аналізу джерельної бази та самостійного проєктування педагогічних рішень;
- мінімізацію ризиків порушення академічної доброчесності через багаторівневу систему контролю та перевірки на плагіат;
- підвищення практичної цінності магістерських робіт, результати яких орієнтовані на реальне покращення якості освітнього процесу.

Перспективи подальших пошуків пов'язані з оптимізацією методологічного інструментарію МКР у відповідь на цифровізацію освітнього простору, розробленням критеріїв оцінювання прикладних результатів досліджень та розширенням міжнародної компаративної складової в магістерських роботах студентів педагогічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

- Антонець, Н. (2011). Права людини—наскрізна ідея громадсько-просвітницької і творчої спадщини Софії Русової. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*, 8, 99–102. (Antonets, N. (2011). Human rights as a core idea of the civic-educational and creative legacy of Sofia Rusova. *Scientific Notes of Nizhyn Mykola Gogol State University*, 8, 99–102).
- Березівська, Л. Д. (2017). Джерельна основа історико-педагогічних досліджень як методологічна проблема : зб. матеріалів наук.-методол. семінару «Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педагогічних досліджень». Київ, сс. 6–7. (Berezivska, L. D. (2017). Source base of historical and pedagogical research as a methodological problem: *collection of materials of the scientific and methodological seminar "Modern requirements for the organization and conduct of historical and pedagogical research"*. Kyiv, pp. 6–7).
- Гупан, Н. (2016). Проблеми хронології в сучасних історико-педагогічних дослідженнях. *Український педагогічний журнал*, 1, 116–121. (Hupan, N. (2016). Problems of chronology in modern historical and pedagogical research. *Ukrainian Educational Journal*, 1, 116–121).
- Дічек, Н. (2001). Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки. *Шлях освіти*, 4, 15–19. (Dichek, N. (2001). Biographical method as a tool for researching the national history of pedagogy. *Path of Education*, 4, 15–19).
- Зязюн, І. (2000). *Педагогіка добра: ідеали і реалії* : наук.-метод. посіб. Київ. (Ziazun, I. (2000). *Pedagogy of goodness: ideals and realities*: scientific and methodical manual. Kyiv).
- Ільченко, О. Ю. (2021). Біографічний метод в історико-педагогічному дослідженні: сутність, принцип, специфіка. *Педагогічні науки*, 4 (108), 14–27. (Ilchenko, O. Yu. (2021). Biographical method in historical and pedagogical research: essence, principle, specificity. *Pedagogical Sciences*, 4, 14–27).
- Кремень, В. (2009). *Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору*. Київ : Педагогічна думка. (Kremen, V. (2009). *Philosophy of human-centrism in the strategies of educational space*. Kyiv: Pedahohichna Dumka).
- Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка* (оновлена редакція) (2024). / уклад. М. Гриньова та ін. Полтава : ПНПУ (*Methodological recommendations for the organization, execution and defense of qualification (bachelor's / master's) theses at Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University* (updated edition) (2024). / comp. M. Hrynova et al. Poltava: PNPU).
- Петренко, Л. М. (2021). Методолого-теоретичний інструментарій дослідження педагогічної персоналії (на прикладі Григорія Ващенко). *Педагогічні науки*, 78, 168–176. (Petrenko, L. M. (2021). Methodological and theoretical tools for the study of pedagogical personality (on the example of Hryhoriy Vashchenko). *Pedagogical Sciences*, 78, 168–176).

- Побірченко, Н. (2009). Педагогічне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*, 1, 28–35. (Pobirchenko, N. (2009). Pedagogical local lore: theoretical and methodological aspect. *Pedagogical Science: History, Theory, Practice, Development Trends*, 1, 28–35).
- Сухомлинська, О. (2003). *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. Київ : А.П.Н. (Sukhomlynska, O. (2003). *Historical and pedagogical process: new approaches to general problems*. Kyiv: A.P.N.).

SUMMARY

Ilchenko Olena. Master's Research as a Synthesis of Theory and Practice: from the Experience of Training Students under the Educational Program "Educational, Pedagogical Sciences".

The article synthesizes and scientific-practically summarizes the experience of organizing, executing, and defending Master's qualification theses within the educational-professional program "Educational, Pedagogical Sciences" at Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. The conceptual foundations of a Master's thesis are defined as a comprehensive scientific-educational study aimed at a profound organic synthesis of basic theoretical achievements and practical vocational competencies. The key organizational stages (preparatory, creative, final, and summative) and the didactic algorithm for implementing Master's research are analyzed in accordance with the university's updated internal quality assurance standards.

The structural components of the thesis (theoretical, analytical, and practical-applied) are characterized, highlighting the integration of academic traditions with innovative methodologies for prospective schools. Special focus is shifting to the implementation of academic integrity principles, compulsory anti-plagiarism verification at the M. A. Zhovtobriukh Library, and requirements for the validation and publication of scientific results. The author specifies the high educational effect of consistent scientific mentorship, preliminary defense procedures, and comprehensive criteria that enhance the research culture of future Masters of Sciences.

Key words: master's research, synthesis of theory and practice, qualification thesis, educational program "Educational, Pedagogical Sciences", Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, academic integrity, research competence.

УДК 373.5.016:004]:62-52

Сергій Кашуба

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0009-0006-1800-3113

Любов Хоменко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0000-0001-6806-2783

DOI 10.24139/2312-5993/2026.02/271-281

ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ

Статтю присвячено дослідженню можливостей проєктно-дослідницької діяльності як ефективного засобу формування цифрової компетентності учнів 7–9 класів на уроках технологій із використанням освітньої робототехніки.